

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Kärna sn. Tift 3:1, Pilgården**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Bengt Elfstrand**Ekonomiskt kartblad:** 8F 5g Malmslätt**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 326/77**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6478,59 y 1483,77

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Kärna sn
Fornlämningsnummer	RAÄ 10
Fastighet/kvarter	Tift 3:1, Pilgården
Fornlämningstyp	Gravfält och boplats
Undersökningsår	1976
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, manus (ej fullständigt), anläggningsfoton, tornfoton, fynd, fältritningar, anläggningslista (delvis handskriven), fyndlista och 14C-dateringar.
Materiallista bifogas	ja
Fyndlista bifogas	ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	ja
Datering	äldre järnålder
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1976	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2004-11-15	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningsområdet låg ca 3 km sydväst om sjön Roxen, på en ca 250x300 meter stor "bergsholme". Höjden över havet varierade mellan ca 55 och 60 meter. Den undersökta ytan utgjorde 3 800 kvadratmeter. Ytan schaktades av mad grävmaskin och anläggningarna rensades med blåsspett.

Enligt fornminnesinventeringen bestod fornlämningen av 6 synliga kvadratiska stensättningar. Vid undersökningen påträffades emellertid 59 anläggningar. Men utgångspunkt i anläggningsbeskrivningarna och det handskrivna manuset är det oklart hur många av dessa som utgjordes av gravar. Enligt beskrivningarna har 14 anläggningar betecknats som runda, ovala eller firsidiga stensättningar, vilket för tanken till gravkonstruktioner, men i manuset uppges att endast 6 gravar påträffades. Det är möjligt att denna bedömning är i underkant och att ytterligare några anläggningar skall betecknas som gravar. Resterande anläggningar har betecknats som härdar/härdgropar (16 st), kollager (7 st), sotlager/kolgropar (6 st), odlingsrösen (6 st), fyndanhopningar (4 st), åkrar (2 st), avfallsgropar (2 st), terrasser (2 st), vattenhål (1 st).

Fyndlistan upptar 215 fyndnummer (inkl. ben och träkol). Merparten av fynden utgörs av träkol och små mängder brända ben. Bland fynden finns emellertid även krukskärvor, enstaka järnföremål, hartstätningar, 1 bryne och 1 pärla.

Dateringsunderlaget är vagt eftersom fyndmaterialet är mycket fragmentarisk och inte tillåter några närmare dateringar än till järnåldern. Två 14C-dateringar utfördes varav en kom från en stensättning och en från en härd. Stensättningen daterades till omkring år 500 f. Kr., medan härden fick en datering till ca 500 e. Kr. Gravfältet kan således härröra från äldre järnålder, medan dateringen av härden kan tyda på att denna, och andra boplatstliknande anläggningar inom området, kan härröra från en mindre boplatst från yngre romersk järnålder. Odlingslämningarna tyder på att området även varit uppodlat. Tidpunkten för detta har inte kunnat fastställas.

Missiv avseende en osteologisk analys av benmaterialet finns, men det framgår inte om några benbestämningar utförts.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Linköping, kv. Artemis**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Nils-Gustad Nydolf**Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 6011/80**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Linköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 153
Fastighet/kvarter	Kv. Artemis (utmed Storgatan)
Fornlämningstyp	Medeltida stad
Undersökningsår	1980
Typ av undersökning	Antikvarisk kontroll
Dokumentationsmaterial	Profilritning, slutredovisning
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej (inga fynd)
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja (stadskarta)
Datering	–
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1980	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2004-11-10	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Kontroller gällde ett teleschakt i Storgatans norra trottoar intill Slottsparken. Schaktet följde en befintlig kabel, och var ca 125 meter långt. I schaktet framkom bitvis ett mycket tunt, nästan fyndtomt kulturpåverkat lager under det befintliga kabelschaktet. Enstaka skärvor av grönglacerat ugnskakel påträffades, men dessa tillvaratogs ej. Det gick ej att fastställa om lagret var avsatt eller påfört i samband med att den äldre kabeln grävdes ner. Den sterila marken utgjordes av isälvsavlagrad sand, och låg ca 0,4-0,5 meter under dagens gatunivå. Intill en befintlig kabelbrunn fanns en djupare nedgrävning, dock inga konstruktioner.

Storgatan har breddats i sen varvid även gatunivån sänkts. Markytan i parken norr om gatan är i schaktets västra del obetydligt högre än trottoaren, men i den östra delen är nivåskillnaden ca 1 meter. Det är möjligt att kulturlager och konstruktioner schaktats bort i samband med att dessa arbeten utfördes, vilket kan förklara avsaknaden av kulturlager.

2007-07-20

Stämplrar:

Undersökning: Ög. Linköping, S:t Lars fs, Haninge (Vidingsjö)**Lst:s dnr:****Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Eget dnr:** 6520/75**Ansvarig för undersökningen:** Catharina Nilsson**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** 8F 4i**Lägeskoordinater:** x 6472,42 y 1480,88

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Linköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 37-38
Fastighet/kvarter	S:t Lars församling, Haninge (Vidingsjö)
Fornlämningstyp	Gravfält
Undersökningsår	1975-76
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Anläggningslista, fyndlista, benlista, fosfatprotokoll, fyndteckningar, fyndfoton, tornfotoprotokoll, 14C-dateringar, anläggningsplaner, fynd
Materiallista bifogas	ja
Fyndlista bifogas	ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	ja
Datering	Äldre järnålder
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1976	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2004-11-10	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningen omfattade en yta av 3 600 kvadratmeter och berörde en del av RAÄ 37-38, ett gravfält från järnålder. Gravfältet uppges ha haft 55 registrerade anläggningar. Området skulle bebyggas med bostäder. Ytan schaktades av med grävmaskin, varefter stensättningarna blåstes rena med tryckluft.

Det tillgängliga dokumentationsmaterialet är ofullständigt. Anläggningsbeskrivningarna, som omfattar 153 anläggningar i löpande nummerordning, förefaller inte vara komplett. I fyndlistan anges nämligen att fynd förekommer i anläggningar med så högt nummer som 194. Det totala antalet undersökta anläggningar är därför ovisst, men i missivet för det osteologiska materialet uppges att ca 200 anläggningar undersökts.

De beskrivna anläggningarna utgörs främst av brandgravar, men även av enstaka härdar, stolphål och en stensträng (enl. bifogade anteckningar skall det ha funnits 3 skelettgravar). Gravarna uppvisar stora variationer avseende konstruktioner. Omkring 1/3-del av dem täcks av stensättningar av olika utseende, framförallt rundade stensättningar. Cirka 1/3-del saknar markering ovan mark, medan ett 20-tal haft markeringar i form av klumpstenar eller täckhällar. Dessutom finns en treudd, enstaka resta stenar och sotfläckar (se Riksantikvarieämbetets Rapport 1976 A5. Arkeologi i Sverige 1975).

Gravgömmorna uppvisar också stora olikheter. Här finns urnegravar, urnebrandgravar, brandgropar, benlager o.s.v. Benbehållarna har utgjorts av lerkärl eller hartstätade spånaskar. I vissa fall har benen lagts direkt i en grop utan benbehållare.

Ett missiv (benlista) avsett för osteologisk analys av benmaterialet finns bland dokumentationsmaterialet, men några analysresultat finns inte.

Fosfatprotokoll omfattande 49 prover finns, men det framgår inte var dessa tagits, eller om de analyserats.

37 prover från harts och träkol har lämnats för 14C-analys. Dateringarna omfattar förromersk och romersk järnålder.

Fyndlistan omfattar 194 (F nr. 1-194) fyndposter, vilka insamlats från 160 anläggningar. Bland fynden märks framförallt skäror, krumknivar, pryglar, synålar, ringnålar, bältringar, remändeslag (alla främst av järn) och krukskärvor. Dessutom finns fibulor, pärlor, en pärlspridare, en dubbelknapp, en pilspets, en sax, en kniv, brynen, malstenar och hartstättningsringar. Ytterligare en fyndlista finns. Denna omfattar 290 fyndposter (F nr. 1000-1290) och innehåller lösfynd, främst träkol och små keramikskärvor.

Flera metallföremål lämnades för konservering. Konserveringsrapporter medföljer. I materialet finns också teckningar och fotografier av ett flertal föremål.

Sammanfattningsvis kan sägas att ca 200 anläggningar undersöktes, men det är svårt att ange exakt vilken yta inom RAÄ 37-38 som undersökts. I materiallistan uppges att flera fältritingar troligen saknas.

Anläggningsbeskrivningarna är fylliga och detaljrika för 153 anläggningar, men beskrivningar för de resterande ca 50 anläggningarna saknas. Gravfältet är med hjälp av 14C-analyser väl daterat till förromersk och romersk järnålder. Fyndlistor, konserveringsrapporter och fyndteckningar/foton finns. Däremot saknas resultaten från den osteologiska genomgången.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Norrköping, kv. Kronan 8**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Gustav Rudebeck, Mikael Parr**Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta**Lst:s dnr:****Eget dnr:****Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Norrköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 96
Fastighet/kvarter	Kv. Kronan 8
Fornlämningstyp	Medeltida stad
Undersökningsår	1981
Typ av undersökning	Förundersökning och slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ritningar, foton
Materiallista bifogas	Nej (saknas)
Fyndlista bifogas	Nej (saknas)
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Stadskarta
Datering	1500-talets senare hälft - 1700-talet
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1981	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2204-11-22	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningen föranleddes av planerad nybyggnation och delades upp i en provundersökning och en slutundersökning.

Provundersökningen omfattade två ca 2x3 meter stora schakt där sammanhängande kulturlager med brandlager och byggnadslämningar kunde dokumenteras. Lagerdjupet uppgick till ca 2 meter, varav den övre hälften bedömdes vara recenta massor. I schaktet åt norr fanns en byggnad med tegelgolv och syllstockar. Denna byggnad låg orienterad enligt stadsplanen från tiden före 1600-talets reglering.

Slutundersökningen kom att omfatta 52 kvadratmeter. Den planerade nybyggnationen omfattade ca 240 kvadratmeter, men större delen av denna yta var skadad genom sentida schaktningar.

Vid undersökningen påträffades fem husgrunder, vilka låg i ett brandlager som sannolikt härrör från stadsbranden 1655. Husen låg orienterade i nordöst - sydvästlig riktning, vilket stämmer med den medeltida irreguljära stadsplanen. Efter branden 1655 upprättades en ny stadsplan med breda gator och regelbundna kvarter.

Fyndmaterialet är tämligen omfattande. 1952 artefakter är fördelade på 399 fyndnummer. Här finns främst yngre rödgods, enstaka svartgodsskärvor, en bandhänkel i äldre rödgods, fönsterglas, hushållsglas, kritpipor, spikar, slagg och djurben.

Datering: 1500-talets senare hälft – 1700-talet

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Rappestad sn, Kalvhagen 1:1**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Ragnhild Fernholm**Ekonomiskt kartblad:** 8F 4f**Lst:s dnr:** -**Eget dnr:** 2817/81**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X6473850 Y1478050

Landskap	Ög
Socken/Stad	Rappestad
Fornlämningsnummer	-
Fastighet/kvarter	Kalvhagen 1:1
Fornlämningstyp	Boplats
Undersökningsår	1981
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Materiallista, ärendehandlingar, renritningar
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterkarta bifogas	Ja
Datering	-
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1981	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2004-12-08	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Nyupptäckta boplatslämningar i Rappestad socken i Östergötland.

Med anledning av planerad bostadsbebyggelse genomfördes en provundersökning i Rappestads socken i Östergötland. Undersökningsområdet utgjordes av en tidigare ej registrerad fornlämning inom fastigheten Kalvhagen 1:1. Uppdragsgivare var Linköpings kommun som också stod för kostnaderna.

Den nyupptäckta fornlämningen var belägen i öppen betesmark i ett område rikt på fornlämningar.

Vid undersökningsområdets sydöstra hörn ligger RAÄ 16, en ensamliggande kvadratisk stensättning och ca 100 m söder därom RAÄ 15, ett järnåldersgravfält med ca 100 anläggningar. Ca 150 m öster om undersökningsområdet ligger RAÄ 17, ett järnåldersgravfält med ca 15 anläggningar.

Undersökningsområdet omfattade en ca 34000 m² stor yta. Undersökningen skedde genom sammanlagt 20 st. 16-90 m långa och 1,1 m breda schakt, totalt 600 m. Schakten täckte främst den södra delen av undersökningsområdet och där framkom också de flesta av boplatslämningarna. I de flesta schakt påträffades tydliga boplotsindikationer av förhistorisk karaktär i form av härdar, stolphål, nedgrävningar etc.

Inga fynd tillvaratogs.

2007-10-10

Stämplat:

Undersökning: Ög, Rystads sn, Mörtlösa
Ög, Linköping, S:t Lars församling

Lst:s dnr:**Ansvarig institution:** UV**Eget dnr:** 1328/80**Ansvarig för undersökningen:** Ann-Marie Habbe**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** 8F 5i Linköping**Lägeskoordinater:** x 6479,20 y 1491,25

Landskap	Ög
Socken/Stad	Rystads sn, S:t Lars sn, Linköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 132 och 133 S:t Lars församling, Linköping samt RAÄ 37 i Rystads sn
Fastighet/kvarter	Mörtlösa
Fornlämningstyp	Gravfält, boplatslämningar
Undersökningsår	1980-81
Typ av undersökning	Delundersökning
Datering	Brå, Jää
Dokumentationsmaterial	Anl. beskrivn. analysprotokoll, fältritningar, fotböcker, negativ och kopior, fyndlistor, fyndkort, fyndteckningar, ärendehandlingar, dagbok.
Institution som förvarar materialet	ATA
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	☒ JA ☐ NEJ
Materiallista bifogas	☒ JA ☐ NEJ
Fyndlista bifogas	☒ JA ☐ NEJ

2007-10-10

Resultaten har publicerats i:

Arkeologi i Sverige 1980, RAÄ 1983:3 och Arkeologi i Sverige, RAÄ 1984:3, Ola Kyhlberg red, Hus och gård RAÄ 1995, R. Fernholm, Bronsålders- och järnåldersboplatser i Östergötland i 7000 år på 20 år, RAÄ 1987

Sammanställt av, namn och datum

Kerstin Forslund 2007-09-26

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Ett järnåldersgravfält med underliggande boplatsslämningar i Ög, Mörtlösa.

Den arkeologiska undersökningen i Mörtlösa 1980-1981 utfördes av Riksantikvarieämbetets undersökningsverksamhet på uppdrag av Tekniska Verken i Linköping. Anledningen till undersökningen var att Gärstadsverken planerade att bygga en anläggning för avfallshantering på platsen. Fornlämningarna på platsen, RAÄ 132, 133 och 37 var kända sedan tidigare.

Fornlämningarnas läge.

Undersökningsområdet ligger i en fornlämningsrik trakt i Östergötland, 3 km nordost om Linköping och ca 1,5 km söder om sjön Roxen. Fornlämningarna, som undersöktes dvs RAÄ 132 och 133 i S:t Lars sn samt RAÄ 37 i Rystads sn, gränsade till varandra. Området omfattade två höjdryggar, en sydlig och en västlig.

Tidigare undersökningar i området.

År 1972 genomfördes en arkeologisk undersökning i området. Anledningen till undersökningen var en planerad stentäkt.

Undersökningsområdet omfattade en yta på 4200 m². Efter avbaning och rensning framkom ett antalstensättningar i anslutning till forn. 132 och på en mindre yta vid fornlämning 133 framkom ytterligarestensättningar.

Vid undersökningen påträffades 143 gravanläggningar varav de flesta var flatmarksgravar. I 131 av de grävda anläggningarna påträffades brända ben. Eftersom undersökningens resurser var begränsade så valde man att enbart undersöka delar av RAÄ132 och att använda detta område till den planerade stentäkten. De tvåstensättningarna som omfattade RAÄ 37 ochstensättningarna som omfattade RAÄ 133 täcktes över igen.

Understensättningarna på RAÄ 132 påträffades ett par stenyxor och spår av en stenåldersbosättning. Provundersökning och fosfatkartering utfördes på platsen.

Undersökningen 1980-81.

Vid undersökningen 1980 fanns den nedre delen av syd-och västslutningen kvar av höjdryggen samt hela den mindre höjdklacken i väster. Området var bevuxet med sly, buskar och gräs. Det fanns ett antal sentida avfallshögar på området.

Undersökningsområdet låg sydväst om den yta som exploaterades 1972. Ett bergsparti utgjorde gränsen mellan 1972 års och 1980 års undersökningsområde.

Fornlämningarna 132 och 133 låg i anslutning till en höjd. Då undersökningen kom till stånd 1980 var en stor del av höjdryggen exploaterad och bortsprängd.

Vid avtorvningen påträffades ett stort antalstensättningar som låg i flera skikt. I anslutning till och understensättningarna låg boplatsslämningar.

Undersökningen begränsades till den större höjdryggen med de tidigare registrerade fornlämningarna 132 och 133 samt den del av forn 37 som låg i svackan mellan höjdryggen och den mindre höjdklacken. Den högre höjdryggen låg på en höjd 48 m ö h och höjdryggens fot följde 35-meterskurvan.

Boplatsslämningarna påträffades söder om gravfältet på sydslutningen av den större av höjdryggarna och österut över hela den avbanade ytan. Det förekom även en del boplatsslämningar bland gravarna.

2007-10-10

Den arkeologiska undersökningen genomfördes i tre etapper.

Den första etappen.

Den första etappen från 14.7-14.11 1980 berörde 3500 m². På området påträffades 100 gravar och 235 boplatzanläggningar. De påträffade anläggningarna låg i den sydligaste delen av fornl 132, som gränsade till området som undersöktes 1972.

Efter avbaning framträdde ett område som var 26 m brett och ca 70 m långt med stenpackningar som låg tätt i flera skikt och var väl samlade. Det var sparsamt med stenfria ytor. Stenpackningarna var i många fall diffusa och svåra att avgränsa ifrån varandra. Gravanläggningarna bestod främst av flacka stensättningar ca 1,5-7 m i diam. De flesta hade en mittsten och småstenspackning. Även gravar med oregelbunden stenspackning påträffades. Dessa var upp till 20 m stora och 0,7 m höga. Ett större antal gravar överlagrade varandra och var sammanhängande. Under stensättningarna men även i kanten på stenpackningsområdet framkom omarkerade gravar. Dessa skulle kunna tolkas som skadade stensättningar.

Beskrivning av en anläggning:

Anläggning 7 var ett område med oregelbunden stenpackning som var 9,5x23 m stort och ca 0,7 m tjockt. Området låg strax söder om det område som exploaterades år 1972. Det föreföll skadat. Packningen var tät och flerskiktad och innehöll stenar som var ca 0,05-0,3 m stora. Enstaka skörbrända stenar förekom i packningen. I anläggningen påträffades flera mindre anläggningar i form av bengömmor. I anslutning till-men ej bland benen-påträffades fynd såsom krukskärvor och en löpare.

Gravskicket på undersökningsområdet utgjordes av brand- och benlager, brand och bengropar, urnebrand- och urnegravar.

Fynden i gravarna utgjordes av:

Knivar, krumknivar, synålar, keramik, ben, kärnor etc.

Söder om och i en sydsluttning framkom ett boplatsoområde i sand och moränavlagringar. Boplatslämningarna bestod av minst ett långhus (treskeppigt), härdar, härdgropar, nedgrävningar och stolphål.

Det treskeppiga huset mätte 24x9 m. Långväggarna var raka medan gavlarna var konvexa. Huset låg i morän på en höjd av 39 m ö h. Bockbredden var 3-4 m och bockavståndet 1,6-3,9 m. En härd påträffades centralt i huset och en härd vid södra stolphålsraden. Huset daterades till romersk järnålder bl. a. genom C14. (se Hus och gård, RAÄ 1995, sid 173).

Fynden på boplatsoområdet utgjordes av keramik, lerklining, bränd lera, löpare till malstenar och avslag av kvarts och flinta.

Lämningarna daterades till yngre förromersk järnålder - äldre romersk järnålder.

Den andra etappen.

Den andra etappen av undersökningen utfördes 4.5-9.7 1981. Den berörde ett område på 2500 m². 75 gravar och 26 boplatzanläggningar undersöktes.

Gravanläggningarna mätte 1,5 -7 m i diam och utgjordes av flacka runda stensättningar med en mittsten. Ett mindre antal stensättningar hade en mittpackning med grövre stenar eller block. Ett flertal oregelbundna stenpackningar som mätte upp till 20 m och var 0,7 m höga förekom. Anläggningarna låg tätt och i vissa fall överlagrade de varandra. Det inre gravskicket bestod av brand- och benlager, brand- och bengropar, urnebrand- och urnegravar.

Fynden på gravplatsen bestod av en skära, nålar, fibula, beslag, bältering m.fl metallföremål. Dessutom förekom löpare, avslag av kvarts och flinta, brända ben, harts, frön och kärnor.

Under arbetets gång framkom även boplatslämningar som låg på höjdryggens sydliga sluttning. Där fanns härdar, härdgropar, nedgrävningar samt stolphål. Ev fanns där även ett långhus. Lämningarna daterades till förromersk järnålder - äldre romersk järnålder (ev bronsålder).

Boplatstens fynd bestod av keramik, lerklining, bränd lera samt löpare.

Den tredje etappen

Den tredje etappen utfördes den 27.10 - 20.11 1981. Under denna period undersöktes 1130 m². Området som

2007-10-10

undersöktes låg öster om det område som undersöktes åren 1972, 1980 och den andra etappen 1981. I öster begränsades området av en bergsklack.

Mellan patier av berg i dagen fanns ett område som var 15x30 m stort och mörkfärgat. Mörkfärgningen var sotig och innehöll kol och skärvig sten. Inom och utanför det sotiga området påträffades 7 anläggningar. Dessa var härdar och nedgrävningar. Det mörkfärgade området fortsatte troligtvis västerut utanför undersökningsområdet.

Fynden på detta område bestod av krukskärvor, kvarts- och flintavslag, brända ben samt kol. Området förblev odaterat.

Ett antal anläggningar som låg i kanten på den västra schaktgränsen x 637-x655 och y 788-797 banades av men det visade sig att de fortsatte även in under den västra schaktgränsen så de kunde inte dokumenteras i sin helhet. De fotograferades och tornfotades samt täcktes igen.

Osteologisk analys av gravmaterialet.

En osteologisk analys på gravmaterialet från Mörtlösa utfördes av Maria Vretemark. Benmaterial från 8 anläggningar analyserades. Anläggningarna hade följande numrering 12,65,66:2, 66:4, 98:4, 105,115 och 119.

Från de sju förstnämnda gravarna fanns 3290 g brända ben. Samtliga ben var människoben. Det fanns tre barn bland de sju individerna. Barnen hade dött före 10 års ålder. En kvinna hade avlidit ung dvs ca 18-25 år gammal och en man hade blivit äldre än 60 år. I A119 påträffades ben från en man >60 år.

Roger Engelmark har gjort en bestämning av växtmaterialet från platsen och konstaterade då att rotknölar av brudbröd dominerade. Dessa var troligtvis nedlagda som gravgåvor. Den största mängden förekom i anläggning 3. Korn och hasselnötsskal förekom också men de påträffades endast i nedgrävningar (bl. a B 119 och B 89) och inte i gravarna.

Ett antal C14 analyser gjordes också.

Sammanfattning.

Ca 175 gravar undersöktes och 261 boplotsrelaterade anläggningar.

De anläggningar som framkom under grävningen daterades i sin helhet till yngre förromersk järnålder - äldre romersk järnålder (även spår av bronsålder och stenålder).

Intill den västra schaktgränsen, x 637-655 och y 788-797, framkom ett flertal anläggningar som fortsatte in under torven. Dessa anläggningar täcktes efter att ha dokumenterats med tornfotoplaner och foton.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Sankt Johannes sn, Smedby, RAÄ 89**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Ragnhild Fernholm**Ekonomiskt kartblad:** 8G 8e**Lst:s dnr:** 11.391-190-80**Eget dnr:** 1997/80**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X6493950 Y1524460

Landskap	Ög
Socken/Stad	Sankt Johannes
Fornlämningsnummer	89
Fastighet/kvarter	Smedsta
Fornlämningstyp	Bytomt
Undersökningsår	1980
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Materiallista, ärendehandling, manus, negativ, kontaktkopior, fältritningar, renritningar, anläggningsbeskrivningar, fyndlista, fosfatprotokoll, C14 analys
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Järnålder-nutid
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1980	

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Björn Wickman 2004-12-14

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Medeltida bytomt med boplatsslämningar från järnålder vid Smedby i Sankt Johannes socken i Östergötland.

Med anledning av vägbyggnation, den s.k. Kungängsleden, delundersöktes bytomten RAÄ 89 vid Smedby i Sankt Johannes socken. Totalt undersöktes 2450 m². Uppdragsgivare var Norrköpings kommun, Gatukontoret.

Bytomten ligger på en större nordnordväst-sydsydost gående höjdrygg i södra kanten av Norrköpings stad. Söder om bytomten finns åkermark. Enligt RAÄ:s fornlämningsregister finns bebyggelseämningar inom ett 200x70-110 m stort område.

Höjdryggen är rik på fornlämningar och ger karaktär åt trakten. Den hyser flera bytomter, förutom Smedby även Solberga, Vallby och Ånestad. Utmed höjdryggen grupperar sig också flera gravfält, RAÄ 5, 8, 48 och 88.

RAÄ 89 utgörs av ett område med bebyggelseämningar och ännu idag (1980) kvarvarande ekonomibyggnader, dock övergivna och stadda i förfall. Bytomten har ursprungligen utgjorts av tre st. gårdar vilka kan spåras i kartmaterial tillbaka till 1600/1700-tal. Namnet Smedby finns belagt första gången år 1401.

Bytomten ligger i anslutning till ett större gravfält från yngre järnåldern, RAÄ 8, med ca 85 registrerade gravar.

Gravfältet är det största inom Norrköpings gamla stadsområde. Det ligger i markerat krönläge. Inom gravfältet finns två storhögar, 18-20m i diam. Man kan anta att gravfältet historiskt hör ihop med Smedsta by.

En intressant aspekt är om det är möjligt att belägga kontinuitet på platsen från yngre järnålder och till nutid.

Undersökningen inleddes med en fosfatkartering över området. Över större delen av undersökningsytan fanns förhöjda värden.

Inom exploateringsområdet på bytomtens norra del undersöktes en yta av 1900 m². Vid undersökningen framkom och undersöktes ca 60 anläggningar. Dessa utgjordes huvudsakligen av härdar, stolphål, nedgrävningar samt rester av den mellersta 1600-1700-talsgården. De flesta anläggningar framkom inom ett plåtåliknande område på höjdryggen inom bytomtens västra del.

Vidare upptogs ett 75 m långt och 4-5 m brett provschakt med anslutande sidoschakt i vägsträckningen, öster om bytomten och norr om gravfältet. Endast enstaka sotfläckar framkom här.

Fyndmaterialet utgjordes av enstaka skärvor av s.k. vendisk keramik och övrig keramik av förhistorisk karaktär, malstenslöpare, brynen, brända och obrända ben. I fyllningen till A58, en nedgrävning, framkom ett mynt, F189. Myntet är hårt slitet vilket omöjliggör en säker bestämning. Enligt Frédéric Elfver på Kungliga Myntkabinetten kan det ev. vara fråga om ett mynt präglat i Norge ca 1065-1080 (jfr K. Skaare, Norges mynthistoria, 1995, bind 2, s. 12-13, nr 24-36). Det kan också röra sig om ett myntimiterande hänge.

Från gårdslämningen framkom rödgods, tegel, bränd lera, spikar samt diverse sentida järnföremål och mängder av obrända djurben.

Ett antal kolprover togs i härdar inom undersökningsområdet. Analysresultaten pekar på att anläggningarna tillkommit under mellersta och yngre järnålder 400-800 e. Kr. Detta i kombination med keramikfynd av förhistorisk typ talar för en platskontinuitet från järnålderns mellersta del och fram till idag.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Slaka sn. Mjärdevi 12:1, RAÄ 73, 74**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Ragnhild Fernholm**Ekonomiskt kartblad:** 8F 4h**Lst:s dnr:** 11.391–1163–78**Eget dnr:** 2647/78**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6474,02 y 1486,15

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Slaka socken
Fornlämningsnummer	RAÄ 73 och 74
Fastighet/kvarter	Mjärdevi 12:1
Fornlämningstyp	Gravfält och boplat
Undersökningsår	1978-79
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, fyndlistor, fyndkort, negativ, kontaktkopior, tornfotonegativ, positiva tornfotobilder, fältritning, renritningar, fosfatprotokoll, fynd
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Gravfält: Yngre järnålder./vikingatid. Boplat: Äldre järnålder
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1979	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2004-12-06	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Men anledning av planerad nybyggnation för bostadsändamål, undersöktes fornlämningarna 73 och 74 i Slaka socken. Fornlämningarna var belägna på ett impediment ca 360 meter sydost om Mjärdevi Mellangård, och ca 160 meter söder om Mjärdevi Västergård. Området utgjordes av en öst-västligt orienterad höjdrygg med berg i dagen, samt flack betesmark söder om höjdryggen.

Enligt fornminnesinventeringen 1945 utgjordes RAÄ 73 av två stensättningar belägna på höjdryggen, medan RAÄ 74 bedömdes som en osäker stensättning belägen på den flacka betesmarken. Vid den undersökning som genomfördes åren 1978 och 1979, visade sig de två fornlämningarna utgöra ett större sammanhängande område med såväl gravar som boplatslämningar.

Sammanlagt undersöktes en yta av ca 5 000 kvadratmeter varvid 32 gravar och 162 boplatslämningar undersöktes. Fyndmaterialet omfattar 973 fyndnummer fördelade mellan gravarna och boplatsen.

Gravarna: Gravskicket utgjordes av ben- och brandlager, ben- och brandgropar samt urnegravar. Såväl omarkerade som markerade gravar förekom. Här fanns flatmarksgravar samt runda och oregelebundna stensättningar, ca 2-6 meter stora, där stenpackningen utgjordes av såväl runda som skarpkantade och skärviga stenar.

Gravfynd: Silver: Fingerring, ring och fragment.

Brons: Ovala spämbucklor, spiraler, nyckel, kedja, spänne i karvsnitt, pärla och fragment.

Järn: Betselring, pilspetsar, knivar, broddar, sömmar, oxskor, nitar, beslag och fragment.

Pärlor av glas, glasfluss och karneol, keramik, brända ben och träkol.

Gravarna har daterats till yngre järnålder/vikingatid (inga 14C-analyser finns redovisade från gravarna).

Boplatsen: Boplatslämningarna låg främst på det flacka området nedanför höjdryggen. Här förekom härdar, kokgropar, nedgrävningar, stolphål, skärvstenar, terrasseringar samt en stensträng. I flera fall förekom sammanhängande, ca 5 meter stora system av gropar. På höjdryggen fanns också koncentrationer av lerklining och slagg. Boplatslämningarna överlagras delvis av de yngre gravarna.

Boplatsfynd: Keramik, bränd lera, lerklining, slagg, malstenar, löpare, brynen, avslag, brända och obrända ben, sädeskorn och träkol.

Boplatsen har daterats till äldre järnålder (i dokumentationsmaterialet finns åtta 14C-analyser från boplatsen).

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Söderköping, kv. Engelbrekt 11**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Margareta Hasselmo,
Sten Tesch**Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 3501/75**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Söderköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 13
Fastighet/kvarter	Kv. Engelbrekt 11
Fornlämningstyp	Medeltida stad
Undersökningsår	1975-76
Typ av undersökning	Förundersökning + slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, slutredovisningar, fynd
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja (stadskarta)
Datering	1200-1500-tal

2007-07-20

Resultaten har publicerats i:

Arkeologi i Sverige 1976.

(Delvis bearbetade och redovisade i):

Broberg, B. & Hasselmo, M. 1981. Keramik, kammar och skor från 7 medeltida städer. Fyndstudie. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 30. Stockholm.

Broberg, B. & Hasselmo, M. 1978. Söderköping. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 5. Stockholm.

Sammanställt av, namn och datum

Bengt Jacobsson 2004-11-19

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningen inom kv Engelbrekt 11 genomfördes med anledning av planerad nybyggnation och omfattade såväl en provundersökning som en slutundersökning. Undersökningsområdet ligger i den medeltida stadens östra kant, ca 50 meter från Storån.

Provundersökningen genomfördes den 6-7/10 1975. Fyra 6–8 meter långa och 1,5–2 meter breda schakt grävdes, varvid kulturlager och bebyggelse rester påträffades.

Slutundersökningen genomfördes under vinterhalvåret 1975-76. Kulturlagrens tjocklek varierade mellan 0,1 och 1,0 meter. Lagren var som tjockast mot Skönbergagatan i norr och som tunnast åt söder. Över hela ytan påträffades träkonstruktioner, bl. a. huslämningar. Undersökt yta utgjorde 336 kvadratmeter.

Här fanns rester efter en parstuga, ca 12x5 meter med härd. Ett knuttimrat hus med två rum, det ena med bränt trägolv och latrintunna. Det andra med lergolv över en rustbädd av enegrenar samt två överlagrande eldstäder. Utanför husets ena gavel fanns ett till huset hörande brädgolv med en i detta inpassad brunn fylld med 1800-talskeramik och porslin. Ytterligare en brunn samt två kavelbrogator påträffades.

I den östra delen påträffades rester efter ugnar och slagg, men några fynd som tydde på att något speciellt hantverk förekommit på platsen gjordes inte.

Fyndmaterialet består av: Rikligt med keramik (yngre svartgods, äldre rödgods/1 hank med ansikte, rullstämpel- och bladfjällsdekor/, stengods). Några skärvor äldre svartgods, glacerat kakel, silverbrakteat, bultlåsnöckel m. fl. järnföremål, barkflöten, koskälla, åror, bock, fjöllock, m. fl. träföremål, sländtrissor, brynen, malstenar, bitar av textilier och djurben. I broläggningarna förekom ihopnitade klinkbord och bitar av kölstock.

Fyndmaterialets sammansättning tyder på att den första bebyggelsen inom kv. Engelbrekt tillkommit någon gång vid 1200-talets slut.

För vidare diskussion om dateringar och fyndmaterialet se Medeltidsstaden 5 och Medeltidsstaden 30.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Söderköping. kv. Hertigen 1**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Birgitta Broberg, Sten Tesch**Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta, Projekt Medeltidsstaden**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 451/76, 1192/76**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Söderköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 12
Fastighet/kvarter	Kv. Hertigen 1
Fornlämningstyp	Medeltida stad
Undersökningsår	1976
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, slutredovisning, fynd
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja (stadskarta)
Datering	1100-1400-tal

2007-07-20

Resultaten har publicerats i:

Arkeologi i Sverige 1976.

Delvis bearbetade och redovisade i:

Broberg, B. & Hasselmo, M. 1981. Keramik, kammar och skor från 7 medeltida städer. Fyndstudie. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 30. Stockholm.

Broberg, B. & Haseelmo, M. 1978. Söderköping. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 5. Stockholm.

Sammanställt av, namn och datum

Bengt Jacobsson 2004-11-19

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningen utfördes med anledning av planerad affärs- och bostadsbebyggelse för Systembolaget AB. Fastigheten ligger intill Rådhusstorget där storån och Lillån flyter samman. Området får betecknas som centralt inom det medeltida stadsområdet. Tomten begränsas av Hospitalgatan och Rådhuset. Undersökt yta utgjordes av 196 kvadratmeter som ej var störda av sentida källare. Ett tre meter brett område närmast bostadshuset på tomt nr 2 undersöktes ej på grund av risk för sättningar i detta hus.

De medeltida kulturlagren var 1,5-2,5 meter tjocka, innehållande rikligt med organiskt material såsom avfall, gödsel, träflis m.m. Flera bebyggelseskikt med träkonstruktioner fanns över hela ytan. Här kan nämnas kavelbroar, bottensyllar till knuttimmrade hus, plankgolv, brunnar m.m. Tomtindelningen förefaller ha varit ungefär den samma genom alla bebyggelseskikten ner till nivån omkring 1,0 meter ovan bottenleran. Ned till denna nivå förekom rikligt med skärvor av stengods och äldre rödgods.

På nivåer mellan 0,5 och 1,0 meter över bottenleran förekom endast enstaka bebyggelseämningar av trä, men kulturlagren på innehöll rikligt med fynd. Antagligen har här funnits en öppen plats under 1100-talet. Keramiken på denna nivå utgörs främst av yngre svartgods och äldre, s.k. vendiskt svartgods. "Primitiv", dåligt bränd svartgods med grov magring förekommer också.

Inom undersökningsområdet förekom spår efter flera olika hantverk. Läderpill, skor, pryglar och sylar tyder på att skohantverk förekommit, främst ut mot Hospitalgatan (f.d. Skomakaregatan). Fynd av träkar med kalk i tyder på garveriverksamhet. Spår efter tillverkning av kammar och isläggare förekom också.

Spår efter flera bränder kunde ses. Det understa brand- och raseringslagret kan möjligen knytas till en brand omkring år 1280.

Ett stort fyndmaterial togs tillvara. Här förekommer rikligt med krukskärvor såsom stengods, äldre rödgods, yngre svartgods, äldre svartgods av vendisk typ och primitiv svartgods av hemgjord typ. Här finns också järnföremål såsom knivar, sporre, köttkrokar, barrar m.m. Bland andra fynd kan nämnas blästermunstycken av lera, läderspill, läderskor (bl.a. snabelskor), knivslida, kammar av alla typer, glaspärlor, spelpjäser, brynen och sländtrissor. Däremot ringa förekomst av slagg och bottensmältor.

Sammanfattningsvis kan sägas att kv. Hertigen tillhör den del av den medeltida staden som tagits i anspråk mycket tidigt. Bebyggelseskikten med täckande träkonstruktioner tillhör främst 1200-1400-talen, och under denna tid förefaller en stabil tomtindelning ha funnits inom UO. De nedre kulturlagren dateras däremot till 1100-talet. Här är spåren efter bebyggelseämningar betydligt mer sparsamma, och området tycks åtminstone under delar av denna tid ha utgjort en öppen plats.

Flera hantverk, såsom garveriverksamhet, skomakeri och kamtillverkning finns representerade inom UO.

För vidare diskussion om datering och fyndmaterial se Medeltidsstaden 5 och Medeltidsstaden 30.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Söderköping, kv Väktaren 1, 3-4**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Birgitta Broberg**Ekonomiskt kartblad:** 8G6g**Lst:s dnr:** 11,391-3003-76**Eget dnr:** 891/77**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x6484380, y1530195

Landskap	Ög
Socken/Stad	Söderköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 14
Fastighet/kvarter	Kv Väktaren 1, 3-4
Fornlämningstyp	Medeltida stadslager
Undersökningsår	1977
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Manus, renritningar, disketter
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Medeltid och senare
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1977 (1980), Söderköping (RAÄ rapport, Medeltidsstaden 5, 1978)	
Sammanställt av, namn och datum Kerstin Forslund 2004-12-14	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Rester av medeltida smidesverksamhet i kv Väktaren 1,3 och 4 i Söderköping, Ög.

Undersökningen vid kv. Väktaren 1.

Undersökningen föranleddes av en dragning av ett VA-schakt från fastigheten Väktaren 1 och ned till Storån. Birger Andersson i Söderköping var uppdragsgivare. Schaktningen hade redan påbörjats utan antikvarisk övervakning. Arkeologerna dokumenterade schaktväggarna.

Schaktet var totalt 72 m långt och 1 m brett men endast 37 m av schaktet dokumenterades. Schaktdjupet låg på 2 m. Närmast Storgatan var kulturlagret djupare än 2 m så man grävde aldrig ned till den ursprungliga markytan där men däremot vid Storån var kulturlagret tunnare dvs. mellan 0,5 och 1m. Ca tre m ut från den nuvarande byggnaden var marken störd p.g.a. anläggandet av husets grund. Utanför detta område vidtog ett kulturlager där två brandlager dominerade. Det översta var 0,2-0,3 m tjockt och orangefärgat. 8 m från det nuvarande huset, i kulturlagret, fanns en koncentration av säd. Under det översta brandpåverkade lagret påträffades ett lerlager. Under lagret med lera kom ytterligare ett brandpåverkat lager som var 0,4 m tjockt. I brandlagret förekom sot och brända kolstycken. Under brandlagret fanns ytterligare ett lerlager och under detta ett lager som var flisbemängt. Under det flisbemängda lagret framkom ett kulturlager med trärester som daterades till senmedeltid eller efter medeltid.

Från schaktet drog man ett stickschakt mot nordväst. I detta grävde man till den ursprungliga markytan och kulturlagret var här 1,5 m tjockt. Vid gränsen mellan schakten påträffades en brunn. Huvudschaktet drogs ytterligare ned mot Väktaren 3 och 4 men inga konstruktioner påträffades. I stickschaktet dokumenterades 20 m av profilen. I denna del av schaktet påträffades två brandlager och mellan dessa fanns bottensmältor eller slaggskällor. Troligtvis har man i området drivit smidesverksamhet både under senare delen av medeltiden och i nyare tid.

Undersökningen vid kv. Väktaren 3 och 4:

Undersökningen föranleddes av byggnation av två enfamiljshus som skulle byggas utmed Åpromenaden. Arbetet genomfördes på uppdrag av Hilding Bielkhammar, Norrköping och Charles Svensson, Söderköping.

Undersökningsområdet bestod av trädgårdsmark och låg i kvarteret Väktarens nordöstra del.

Två schakt om vardera 4x2 m öppnades. I Väktaren 4 drogs schaktet med långsidan utmed Åpromenaden och i Väktaren 3 drogs det längre norrut och närmare Storån. Den sammanlagda ytan av undersökningarna var 16 m². Under ett metertjockt lager med mylla, sten och tegelskrot låg bebyggelselämningar. Fynd påträffades såsom bottensmältor och djurben. Djurbenen tillvaratogs ej.

På tomtmarken Väktaren 4 kunde man urskilja fem olika skikt.

I skikt 5 som innehöll de äldsta lämningarna påträffades en härd som mätte 1,2 m i diam. Härden täcktes av ett lerlager som i sin tur täcktes av en strimma vit lera som var överlagrad av sot. I NÖ delen av schaktet fanns rester av ett gult och svart lager som var hårt bränt, vilket ev skulle kunna vara rester av en byggnad eller någon annan typ av konstruktion. I skiktet påträffades inga fynd.

I skikt 4 framkom trärester som tolkades som rester efter en byggnad som hade brunnit. I detta skikt påträffades två brända järnfragment.

Skikt 3 tolkades som ett fyllnadslager, 0,3 m tjockt, ovanpå vilket man sedan uppfört en byggnad i SÖ delen. Fyllnadsmassorna innehöll ben tegelflis, bottensmältor av järn och slagg. Dessutom kom fynd av keramik som hade en stor kronologisk spridning. Det fanns dels äldre svartgods och dels yngre rödgods. I den äldsta nivån av skikt tre förekom brända trärester och dessutom två stenar 0,4 m stora som tolkades som syllstenar. I NV delen av schaktet påträffades en delvis bränd stock samt ytterligare en stock som gick parallellt med denna. Mellan stockarna fanns ett lager med bränd sand och sot. Brända trärester och brandlagret visade på att byggnaden hade brunnit kraftigt. I detta skikt påträffades bottensmältor, förbrända järnfragment, skärvor från äldre rödgods, äldre stengods samt äldre svartgods.

2007-07-20

Skikt 2. Lergolvet som syntes i skikt 3 fanns kvar men hade lagts om. Mellan två lager med packad lera påträffades ett tunt skikt med mylla. En dåligt bevarad syllstock låg i utkanten av lergolvet. Utmed schaktets NÖ långsida låg trärester som tolkades som rester av en broläggning. På broresternas utkant låg en nedgrävning som innehöll kol samt bottenmältor av järn. I skikt 2 påträffades dessutom fynd som järnfragment, fyra skärvor äldre stengods och 7 skärvor med äldre rödgods.

Skikt 1. Över brandlagret låg ett fyllnadslager med tegelflis, sten och ben. I fyllnadslagret påträffades fynd som t.ex. bottenmältor, hästkosömmar, en del av en hästsko och 2 knivblad.

Skikt 0 Ovanpå fyllnadslagret i skikt 1 låg en raserad mur som troligtvis tillhört en grundmur. Vid stenarna påträffades en koncentration av bottenmältor.

Undersökningen vid kv. Väktaren 3.

För att plana ut marken fylldes slutningen igen ned mot Storån. Den ursprungliga marken sluttade kraftigt.

Skikt 5 var ett lager som utgjordes dels av opåverkad lera och dels av fyllnadslager. Ovanpå dessa fanns en härd som låg på samma nivå som härden på den angränsande tomten Väktaren 4 och hade diam 1,3 m. NV om härden låg en träkonstruktion med fem plankor eller kluvna stockar. Dessutom framkom det ett antal större stenar.

Träkonstruktionen var brandpåverkad och det fanns ett brandlager ovanpå den.

Skikt 4. Marken sluttade kraftigt ned mot Storån och den grå lerbotten syntes i schaktets sydvästra sida. I leran stod fyra käppar, 0,06-0,07 m i diameter, som slagits ned i leran. Troligtvis har käpparna tillhört ett stängsel eftersom att det fanns en svag svart strimma som löpte mellan käpparna. Vid stängslet fanns tre fördjupningar, två runda som mätte 0,4x0,5 m och en oregelbunden som mätte 0,7x0,6 m, som bestod av eldpåverkad tegelfärgad sand. Groparna var endast 0,05 m djupa. Intill groparna var myllan sotig. Vid den mittersta gropen fanns sotfärgad sand. I närheten av denna påträffades en samling av skarpkantade, skörbrända stenar. Anläggningarna låg i och täcktes av ett kulturlager som var 0,1-0,15 m tjockt. I lagret fanns svarta och gulspräckliga rester efter en brand. Kulturlagret täcktes av ett 0,4 m tjockt fyllnadslager. Inga fynd påträffades.

Skikt 3, var ett svart fyllnadslager. Det bestod av skarpkantade stenar som var 0,3-0,4 m stora stenar samt murket trä som troligtvis kom från plank. Konstruktionen var fragmentarisk och svårtolkad. Inga fynd påträffades.

Skikt 2. I den NÖ delen av schaktet fanns grå lucker lera med kolstänk. Dessutom fanns fortfarande det svarta lagret med sot- och kolstänk. Fynd av bottenmältor.

Skikt 1, bestod av lucker gråbrun mylla i vilken det fanns rikligt med djurben. Längst ned dvs. närmast Storån påträffades en till ytan cirkelformad, ca 1,4 m stor, samling av bottenmältor.

Bottenmältor i stora mängder fanns överst i lagren på båda tomterna.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Söderköping, kv Väktaren 2**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Sten Tesch**Ekonomiskt kartblad:** 8G6g**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 42/82**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x6484360, y1530165

Landskap	Ög
Socken/Stad	Söderköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 14
Fastighet/kvarter	kv Väktaren 2
Fornlämningstyp	Medeltida stadslager
Undersökningsår	1981
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, manus, datadisketter
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Från 1200-talet till sentida
Resultaten har publicerats i:	-
Sammanställt av, namn och datum	Kerstin Forslund 2004-12-09

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Medeltida kulturlager i Ög, Söderköping, Väktaren nr 2.

Undersökningen påbörjades eftersom en omdragning av en VA-ledning skulle utföras på gården till fastigheten kvarteret Väktaren 2 som ligger i hörnet av Smedgränd och Storgatan. Undersökningen bekostades av Riksantikvarieämbetet. Tillstånd för omdragningen hade inte sökts eftersom man ansåg att man endast grävde i ett gammalt schakt. Ca fyra m av ledningsschaktet och en mindre del av dräneringsschaktet hade redan grävts då arkeologer kom till platsen. En del av det medeltida lagret hade redan grävts bort men schaktprofil kunde fortfarande ritas.

Undersökningen genomfördes mellan 20 och den 23 nov 1981. Den genomfördes under ledning av Sten Tesch. Ytterligare en undersökning gjordes i området den 30 nov 1981 då man dränerade och isolerade samma fastighet. För det senare uppdraget ansvarade Jan Eriksson, Länsmuseum i Linköping. Tidigare undersökningar hade utförts på platsen av Lundberg 1926 (Lundberg 1928) då man grävde för att anlägga grunden till polishuset (SR 79, Lundberg 1928, Topografiska stadsundersökningar i Söderköping KVHAAH del 39:1). Vid Lundbergs undersökning framkom 8 olika skikt varav det understa och de två översta var stenlagda och de övriga var träbelagda. Man fann även rester av flera hus, en gårdsanläggning med hus, en brunn samt en gårdsplan.

Vid den aktuella undersökningen framkom ett kulturlager som var täckt av ett recent fyllnadslager mellan 0,4 och 0,8 m tjockt. Kulturlagret, i vilket man kunde urskilja sex olika bebyggelseskikt, var 2,5 m tjockt. Det innehöll rikligt med gödsel och träflis.

Bebyggelseskikt 1, vilket var det äldsta lagret, påträffades inga bebyggelserester men dock fynd såsom äldre rödgods (en skärva) och yngre svartgods (en skärva) en skosula i läder och sågat benspill.

Bebyggelseskikt 2. I detta skikt framkom rester av en kavelbro. Tre krukskärvor, varav en var äldre rödgods och två svartgods. Dessutom påträffades två små järnknivar och en ladersko.

Bebyggelseskikt 3, i vilket framkom kluvor och brädor som föreföll vara rester av en gata eller ett hus. Dessutom hittades två knutade trapetsformiga bottensyllar från en husknut. I skikt 3 låg tre skärvor av CI:1 typ vilket pekar mot en datering på 1200-talet.

Bebyggelseskikt 4, i vilket framkom rester av en broläggning med runda kavlar. I skikt 4 påträffades en bit tyg och ett armborstspännare av järn.

Bebyggelseskikt 5, i vilket det fanns fyra konstruktioner. Dessa var en broläggning, hussyllar, en kavelbro samt en fyrkantig brunn. I skikt 5 påträffades en stengodsskärva och delar av en barnsko i läder.

Bebyggelseskikt 6, tillhörande en stenläggning som förmodligen har utgjort en gårdsplan. I detta skikt fanns inga fynd.

Den äldsta bebyggelsen skulle kunna dateras till mellan 1220-1240. Bl.a. påträffades rester av ett knuttimrat hus med trapetsformigt tvärsnitt, som var vanligt under 1200-talet i Söderköping. Huset var byggt i ek och hade höga bottensyllar. Keramikmaterialet i skikt 3 daterades till 1200- talets första hälft. Fem medeltida bebyggelseskikt kunde urskiljas. Dessutom påträffades broläggningar i form av kavelbroar, stenläggningar, en brunn och bebyggelseämningar. Skikt 5 kan dateras till 1400-tal medan stenläggningen i skikt 6 både kan tillhöra samma århundrade eller vara en senare företeelse runt 1600- eller 1700- tal. Bebyggelsestrukturen har varit stabil i lager 2-5. I skikt 4 fann man något som tolkades som en stenlagd gård. På samma plats går en tomtgräns på 1701 års karta vilket stöder denna tolkning. Tomtdjupet på platsen skulle kunna vara 20-25 m beroende på hur Storgatan har gått. Bebyggelseresterna verkar stämma bra överens med Lundbergs dokumentation av platsen.

Fyndmaterialet bestod av en armborstspännare av järn, ett par knivar, krukskärvor samt delar av laderskor. Eftersom fyndmaterialet är sparsamt är det svårt att utifrån fyndmaterialet dra några slutsatser om bebyggelseutvecklingen på platsen.

Vid den senare undersökningen av Jan Eriksson berördes endast kulturlagrets översta del. Schakten drogs endast på 0,5 m djup. Sammanlagt påträffades sju spetsade pålar med en diameter mellan 0,08 och 0,11 m.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Söderköping. kv. von Platen 2-3**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Birgitta Broberg**Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta, Projekt Medeltidsstaden**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 2996/77**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:**

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Söderköping
Fornlämningsnummer	RAÄ 13
Fastighet/kvarter	Kv. von Platen 2-3
Fornlämningstyp	Medeltida stad
Undersökningsår	1977
Typ av undersökning	Förundersökning + slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, slutredovisning, fynd
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja (stadskarta)
Datering	1200-talets mitt – tidigt 1400-tal

2007-07-20

Resultaten har publicerats i:

Arkeologi i Sverige 1977.

Delvis bearbetade och redovisade i :

Broberg, B. & Hasselmo, M. 1978. Söderköping. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 5. Stockholm.

Broberg, B. & Hasselmo, M. 1981. Keramik, kammar och skor från 7 medeltida städer. Fyndstudie. Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer Rapport Medeltidsstaden 30. Stockholm.

Sammanställt av, namn och datum

Bengt Jacobsson 2004-11-22

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Undersökningarna utfördes med anledning av planerad tillbyggnad av telestation. Området är beläget mellan stadslussen och Storån, ca 30 meter norr om Ågatan. Undersökningen omfattade 110 kvadratmeter.

Arbetena inleddes med en arkeologisk provundersökning där ett 1x2 meter stort schakt grävdes med maskin. Konstruktioner mättes in och kulturlagerdjup noterades. Kulturlagren hade en mäktighet av 2,4 meter, varav 1,3 meter utgjordes av "äldre och feta" lager. I lagren fanns även välbevarade konstruktioner.

Vid slutundersökningen schaktades ca 1,5 meter av den övre lagerföljden bort utan närmare undersökning.

Undersökningen kom att omfatta ca 1,5 meter kulturlager daterade till tidigt 1400-tal–1200-talets mitt.

Bebyggelse lämningarna från 1400- och 1300-talen tyder på en stabil tomtindelning genom dessa århundraden.

Under 1200-talet förefaller området ha varit betydligt tätare bebyggt än under den följande tiden. Även byggnadstekniskt skiljer sig 1200-talets bebyggelse från 1300- och 1400-talens byggnader.

Flertalet huslämningar bedömdes vara bostadshus. Under 1300-talet har det funnits en benindustri i kvarteret. Stora mängder avsågade ben tydde på detta. Fynd av textilier och växtdelar tyder på att ett färgeri funnits inom området.

Stora mängder fynd påträffades: Krukskärvor, hushållsredskap, lås, nycklar, flöten, fiskkrokar, skor, järnföremål och en välbevarad sölja i silver.

Sammanfattningsvis kan sägas att området har varit mycket tätt befolkat under 1200-talet. Under 1300-talet och 1400-talet tycks en omreglering av tomterna ägt rum. Denna har resulterat i en mer ordnad och något glesare bebyggelse. Benhantverk och färgeri förekom i kvarteret.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Östergötland, Törnevalla sn, Herrbeta RAÄ 120, 121-122**Lst:s dnr:****Ansvarig institution:** UV**Eget dnr:** 6610/73**Ansvarig för undersökningen:** Karin Säflund, Chatarina Nilsson och Birgitta Hård**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** 8G 6a Törnevalla**Lägeskoordinater:** X 6484,12, Y 1503,70

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Törnevalla socken
Fornlämningsnummer	RAÄ 120, 121-122
Fastighet/kvarter	Herrbeta
Fornlämningstyp	Gravfält med boplatsslämning
Undersökningsår	1972-73
Typ av undersökning	Slutundersökning (gravfält) och förundersökning (boplatsen)
Dokumentationsmaterial	Rapportmanus, foton med bildtexter, fyndlistor, osteologi- kol- och materiallista, anläggningslista, fosfatlista och diskett
Materiallista bifogas	ja
Fyndlista bifogas	ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Äldre järnålder (gravfältet) och yngre bronsålder (boplatsen)

Resultaten har publicerats i:

Omnämns i: Nilsson, C. 1987. Gravundersökningar i Östergötland åren 1967-1984. I (red.) Andrae, T., Hasselmo, M., Lamm, K. 7000 år på 20 år. Arkeologiska undersökningar i Mellansverige. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1987.

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Thomas Andersson 2004-12-02

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Under 1971-73 undersöktes del av fornlämning 120 samt 121-122 i Törnevalla socken i Östergötland. Undersökningen föranleddes av utbyggnaden av motorvägsdelen av E4 etappen Staby-Norsholm jämte en rastplats i anslutning till denna. Undersökningskostnaderna för fornlämning 120 har bestritts av Vägverket och kostnaderna för fornlämning 121-122 av Svenska Shell. Fornlämningarna 120 och 121-122 utgjordes av två järnåldersgravfält jämte en boplatzlämning från bronsålder invid fornlämning 121-122.

Fornlämning 120 undersöktes 1971, medan undersökningen av fornlämning 121-122 genomfördes 1972-1973. Båda undersökningarna 1972 genomfördes under ledning av Chatarina Nilsson, medan 1973 års undersökning skedde i Karin Säflunds regi. För undersökningen av boplatzlämningen svarade Birgitta Hård och Catharina Nilsson.

Bygderna söder om Roxen är mycket rika på fornlämningar, vilka utgöres av bl. a. gravfält, husgrunder samt rester av hägnader i forntida åkersystem såsom stensträngar och terrasser. Så gott som alla fornlämningar kan placeras i järnåldern, med tonvikt på dess äldre del. De är lokaliserade till skogsklädda moränryggar och impediment, ofta med uppstickande urberg, vilka omges av låglänt, uppodlad mark.

Gravfältet, fornlämning 120, som var beläget på en höjcklack, omfattade tre kvadratiska och två runda stensättningar. Trots avsaknaden av fynd bör gravarna kunna föras till äldre järnålder. Cirka 200 meter åt VNV låg det andra gravfältet, fornlämning 121-122. De båda gravfälten var åtskilda av ett låglänt område. Strax norr om sistnämnde gravfält ligger ytterligare ett gravfält, fornlämning 123, med fyra tidigare kända anläggningar i form av stensättningar med mittpackning av större stenar. I samband med boplotsundersökningen karterades gravfältet, varvid ytterligare fyra anläggningar av samma karaktär konstaterades. Vid grävningen av provytorna lokaliserades ytterligare två anläggningar som ej var synliga i markytan.

Gravfältet fornlämning 121-122 var ursprungligen registrerat som två gravgrupper med tre respektive fyra stensättningar. Undersökningen visade att de båda fornlämningarna utgjordes av ett gravfält med ett 70-tal anläggningar. Dessa bestod av elva runda stensättningar med förhöjt mittpackning, fem kvadratiska stensättningar och ett par större, oregelbundna stensättningar, stora och små resta stenar samt diffusa mindre stensamlingar, ofta belägna i anslutning till större markfasta stenar. Utöver detta fanns det några anläggningar som helt saknade markering. Samtliga anläggningar tycktes oskadade och överlagringar förekom ej.

Gravfältets uppdelning i en östlig och en västlig del var markant, både topografiskt och med avseende på gravarnas och fyndens fördelning. Majoriteten av anläggningarna låg i fältets östra, högst belägna del, medan den lägra västra delen endast innehöll ett 20-tal anläggningar. Stensättningarna i den östra delen täckte genomgående en gravgömma som oftast försätts med gravgåva, medan detta helt saknades i den västra delen av fältet. De äldsta, huvudsakligen genom fibulor daterade gravarna, låg i fältets östra och högst belägna del och kunde placeras i övergången mellan äldre och yngre romersk järnålder, period IV:2-V:1. De markerades av två runda och en kvadratisk stensättning (A7, A16 och A11) samt en liten oansenlig rundad stensamling (A45). Av topografiska skäl torde de övriga stora stensättningarna i denna del av fältet kunna dateras till samma tidsperiod. I ett par av de runda stensättningarna (A5 och A8) fanns enstaka, sannolikt sekundära fynd, som möjligen skulle kunna antyda en betydligt senare datering (per. VI). I den västra delen av fältet fanns endast två anläggningar med daterbara fynd, båda anläggningarna belägna i den nordvästligaste delen. En helt omarkerad grav (A23) kan möjligen genom en fibula förläggas till per. V, medan den yngsta på fältet daterade graven (A48:B), som låg invid en markfast sten, innehöll en fibula från 500 talet, per. VI:2.

Det särpräglade gravområdet strax norr om A1 i gravfältets nordöstra kant, markerat av små vita resta stenar, skulle på osäkra stratigrafiska grunder möjligen vara äldre än de stora stensättningarna i samma del av fältet och kunna föra gravfältets användning något bakåt i tiden. Gravar invid markfasta stenar, som den ovan nämnda A48:B, kan givetvis lika väl ha anlagts under tiden för de till per. IV:2-V:1 hänfödda anläggningarna. Gravtypen finns spridd över hela fältet och gravgömmorna i de stora stensättningarna låg även de ofta intill en större markfast sten.

2007-07-20

Undersökningen lämnade ett för tidsperioden, ca 200-550 e. Kr., osedvanligt rikt fyndmaterial, främst i form av fibulor och kamfragment. Dessutom registrerades en stor variationsrikedom beträffande gravarnas överbyggnad, gravgömmornas utformning och fyndens fördelning. Framför allt får de mindre, från denna period av östgötsk järnålder tidigare obetydligt dokumenterade gravtyperna, flatmarksgravarna, de små runda stensättningarna och gravarna intill de markfasta stenar, tillmätas stor vikt. Det faktum att det vid totalundersökning av ytorna mellan de stora stensättningarna framkom så många dylika gravar, är av betydelse för kommande undersökningar av liknande gravfält. Några slutsatser beträffande gravfältets populationsunderlag och platsen för befolkningens bosättning kan ej dragas, då det undersökta gravfältet endast utgör en del i ett större gravfältskomplex.

Vid undersökningen av gravfältet fanns mycket som tydde på att en boplatz legat i närheten. Gravarnas fyllning bestod till stor del av skärvsten. Slagen kvarts var vanligt förekommande i och mellan gravarna. Ett stort antal malstenar och knackstenar samt en liggare till en handkvarn tillvaratogs också i gravarnas fyllning. Vidare påträffades snörornerad keramik av neolitisk karaktär under en av gravarna och mellan ett par av gravarna framkom en lihultsyxa. Utifrån en fosfatkartering i gravfältets omgivning utvaldes åtta undersökningssytor, vilka kom att omfatta alla markerade höjdlägen i närheten av gravfältet. Eftersom boplatzområdet inte var omdelbart hotat av exploatering, var målsättningen att endast konstatera om det förelåg bevarade bosättningsspår och om så var fallet, fastställa boplatzen lokaliserings och utbredning. Av den anledningen valdes en undersökningsmetod med provgropar och sökschakt samt i några fall även mindre ytavbaningar.

Vid boplatzundersökningen konstaterades det att området sannolikt innehåller ytterligare gravanläggningar. Nodväst om gravfältet karterades en lågvälvd hög, troligen från yngre järnålder. Cirka 350 meter ÖNÖ om fältet fanns en rektangulär stensättning samt en ca 30 meter lång rest av en stensträng. Strax öster om gravfältet påträffades fem stensättningar samt en rest sten. Ungefär 100 meter söder om gravfältet konstaterades en stenpackning runt ett mittblock.

Undersökningen har påvisat spår av bosättning på olika platser inom det berörda området, i form av skärvstensförekomster och keramik. Den kraftigaste boplatzindikationen var inom ett område ca 170 meter norr om gravfältet (yta 6), där antalet skärvstenar kunde uppgå till över 300 per m² och där förhållandevis stora mängder keramik tillvaratogs. På detta område var även fosfatkoncentrationen högst. Den tillvaratagna keramiken har bestämts till yngre bronsålder. De äldsta artefakterna från platsen är den mesolitiska lihultsyxan och den snörornerade neolitiska keramiken. Dessa tidiga spår är alltför sporadiska för att tillåta någon tolkning, medan de omfattande lämningarna från bronsålder måste betecknas som spår efter en bosättning. Denna bosättning har ingen annan anknytning till andra forn lämningar i trakten, än att material från den förekommer som gravfyllning under äldre järnålder.

Kommentar

Texten ovan bygger på, och är delvis en avskrift av ett omfattande rapportmanus. Materialet förefaller vara mycket intressant och torde fortfarande ha stort värde för den arkeologiska forskningen. Det bör publiceras snarast!

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Östergötland, Törnevalla sn., Himna ,Gällstad**Lst:s dnr:** 11.391-1325-81**Ansvarig institution:** RAÄ UV Mitt**Eget dnr:** 6485/79, 3532/81**Ansvarig för undersökningen:** Ragnhild Fernholm**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** 8F 5j Vårdsberg**Lägeskoordinater:** X 6477,90 Y 1499,20

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Törnevalla
Fornlämningsnummer	299
Fastighet/kvarter	Himna, Gällstad
Fornlämningstyp	Stensträngar
Undersökningsår	1980 och 1981
Typ av undersökning	förundersökning resp. slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Fältritningar, renritningar, fyndlistor, anläggningslistor, foton och fotolistor.
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Troligen äldre järnålder
Resultaten har publicerats i: Resultatsammanställning efter opublicerade slutredovisningar	
Sammanställt av, namn och datum Thomas Andersson 2004-12-06	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Med anledning av planerad bostadsbebyggelse utfördes under sommaren 1981 en arkeologisk undersökning av den västligaste delen av fornlämning 299. Fornlämningen som utgörs av ett slutet stensträngssystem med därtill anslutande stensträngar, en skärvstenshöj och tre vattenhål, ligger i hagmark på gränsen mellan Törnevalla- och Vårdsbergs socknar.

År 1980 genomfördes en provundersökning inom området som visade att det utnyttjats som boplats under förhistorisk tid. Undersökningen 1981 omfattade ett större område i anslutning till och utanför systemets västra del. Den sammanlagda undersökningsytan var ca 3 000 m² jämte ett par provschakt. Delar av berörda stensträngar undersöktes i syfte att söka klargöra funktion, konstruktion och datering. De var 2-3 meter breda och i huvudsak jämnt uppbyggda av 0,3-0,8 meter stora stenar. Under vissa stensträngar framkom kol som eventuellt härrör från röjning och under en sträng påträffades en härd. I anslutning till den huvudsträng som begränsar det registrerade stensträngssystemet i söder framkom enstaka härdar och sofläckar. Denna sträng fortsätter ytterligare en kilometer västerut in i Vårdsbergs socken. Vidare påträffades en tidigare okänd stensträng som utgick vinkelrätt från huvudsträngen och löpte söderut i nordsydlig riktning.

Längst i norr och väster om ett av vattenhålen undersöktes en yta med ett tiotal härdar och mindre skärvstensförekomster. Dessutom berördes en skärvstenshöj, belägen invid ett skålgropsblock på områdets västligaste del. I syfte att samla kolprov för jämförande datering undersöktes också en mindre yta med två härdar, innanför det slutna stensträngsområdet.

De sparsamma fynden utgjordes av keramik, ett par brynen, kvarstavslag samt enstaka bitar bränd lera. Kolprover togs från ett flertal härdar. En preliminär datering av fornlämningen hamnar i äldre järnålder.

Kommentar:

Rapporter saknas men slutredovisningar föreligger.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Törnevalla, Herrbeta 1:3, RAÄ 120**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Catharina Nilsson**Ekonomiskt kartblad:** 8G 6a**Lst:s dnr:** -**Eget dnr:** -**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X6484120 Y1504030

Landskap	Ög
Socken/Stad	Törnevalla
Fornlämningsnummer	120
Fastighet/kvarter	Herrbeta 1:3
Fornlämningstyp	Gravfält
Undersökningsår	1971
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Materiallista, negativ, kontaktkopior, fyndlista, fotolista, kollista, ett fyndfoto, anläggningsbeskrivningar.
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Äldre järnålder?
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1971	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2004-12-15	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Gravar i Herrbeta i Törnevalla socken, Ög.

Med anledning av motorvägsbygge för E4, sträckan Staby-Norsholm, delundersöktes RAÄ 120, ett gravfält bestående av fem anläggningar. De undersökta anläggningarna utgjordes av två kvadratiske stensättningar. Vid undersökningen framkom också en härd.

RAÄ 120 är beläget i skogsmark på södra sidan av en moränhöjd. Området genomkorsas av vägar.

ANLÄGGNING 1 utgjordes av en KVADRATISK STENSÄTTNING med ca 6 m långa sidor och 0,2 m hög.

Stensättningen var belägen på krönet av en mindre höjdrygg, ca 30 m från övriga anläggningar. Före undersökning framstod anläggningen som en kvadratisk, något röseliknande anläggning med sidorna orienterade N-S resp. Ö-V. Anläggningen var övertorvad med flera synliga större stenar i packningen och kantkedjan. I sydöstra hörnet fanns en rest sten och centralt i anläggningen ett 1,5 m stort mittblock. Anläggningen var beväxt med tallar.

Vid undersökningen konstaterades att anläggningens hörn ursprungligen varit markerade med hörnstenar. Packningen var tät lagd och utgjordes av 0,4-1,0 m stora rundade stenar som var lagda i ett, delvis två skikt. I mitten fanns ett 1,6x1,7 m stort ev. jordfast block. Mellan stenarna i packningens undre del och i ett 1-2 m brett oregelbundet bräm utanför kantkedjan låg en tät, ca 0,4 m tjock fyllning av 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade stenar och mylla.

Kantkedjan utgjordes av stenar med samma storlek som packningens. De var lagda tätt ihop i sin längdriktning och med ofta raka sidor utåt. Av de fyra kantstenarna var endast den SÖ fortfarande upprest och reste sig ca 0,4 m över kantkedjan. De övriga var mer eller mindre utrasade och 0,8 m höga och 0,5-0,7 m tjocka. Vid vidare undersökning påträffades två markfasta block, 1,5x2,0 och 1,3x1,4 m stora, VNV resp. SSO om mittblocket.

I anläggningens västra del påträffades en knacksten. Vidare påträffades två brända ben. Det ena mellan mittblocket och det södra av de större markfasta blocken djupt ner i fyllningen på gränsen till morän, det andra ytligt utanför kantkedjan i V. En järnten framkom i fyllningen av småsten ca 1 m utanför kantkedjan i S. Ett 20-tal bitar av bränd lera var spridda i fyllningen över hela anläggningen. Kol för ev. C14-analys insamlades.

ANLÄGGNING 2 utgjordes även den av en KVADRATISK STENSÄTTNING med ca 5 m långa sidor och 0,8 m hög. Den var belägen ca 30 m SV om A1 i en svag östslutning med en nivåskillnad av ca 0,5 m mellan V och Ö delen. Anläggningens sidor var orienterade SSO-NNV resp. VSV-ONO. I den övertorvade stenpackningen ingick hörnstenar och kantkedja samt ett mittblock som höjde sig 0,2-0,4 m över packningen. På anläggningen växte ett antal tallar.

Packningen var tät och utgjordes av 0,25-1,0 m stora stenar. Materialet var rundat och lagt i två skift. Mittblocket utgjordes av en 0,9x1,2 m stor och 0,8 m toppig hög sten. Mellan stenarna i packningens undre del och i ett oregelbundet 1-2 m brett bräm utanför kantkedjan fanns en 0,3 m tjock fyllning av 0,1-0,2 m stora rundade och skarpkantade stenar och mylla. Underst i denna fyllning på gränsen mot steril morän låg en tät packning av vita marmorstenar i samma storlek.

Kantkedjan utgjordes av stenar av samma storlek som packningen i övrigt. De var lagda tätt efter varandra med sina ev. raka sidor utåt. I anläggningens V del ingick en ca 1,5 m stor jordfast sten i kantkedjan. Hörnen markerades av klumpstenar. Dessa var 0,4-0,9 och upp mot 1 m stora och 0,55-1,2 m höga. I fyllningen påträffades tre brända ben, två i den västra delen och ett mellan kantkedjestenarna i SÖ hörnet. Omedelbart under det stora mittblocket låg en bit läder, ca 0,08-0,15 m stor. Kol insamlades.

2007-07-20

ANLÄGGNING 3 utgjordes av en hård och framkom vid undersökning av anl. 1. Den var där belägen under småstensfyllningen utanför A1:s kantkedja i SO. Härden var rundad, 1,1-1,2 m i diam. och 0,25 m djup. Bottenformen var skålformad. Fyllningen utgjordes av kol, sot samt skörbrända stenar. I anläggningens botten var stenarna helt sönderbrända. Kolprov insamlades.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, kvarteret Borgmästaren 11**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Sverker Söderberg**Ekonomiskt kartblad:** 8E6j**Lst:s dnr:****Eget dnr:****Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6480950 y 1446720

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	RAÄ 21
Fastighet/kvarter	Borgmästaren 11
Fornlämningstyp	Stadslager
Undersökningsår	1978
Typ av undersökning	Provundersökning
Dokumentationsmaterial	Situationsplan, slutredovisning, foton, negativ, fältritningar
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Odaterat
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1978 (RAÄ 1981:2), M. Hasselmo "Vadstena" (Medeltidsstaden 36, RAÄ 1982)	
Sammanställt av, namn och datum Kerstin Forslund 2005-03-16	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Provundersökning i Ög, Vadstena, kvarteret Borgmästaren 11.

På uppdrag av Göran Söderström i Vadstena genomförde Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet en provundersökning i kvarteret Borgmästaren. Undersökningen genomfördes den 8 augusti 1978.

Kvarteret Borgmästaren omges av gatorna Storgatan i norr, Fyllagatan i söder, Nygatan i väster och Strågatan i öster.

Anledningen till undersökningen var uppförandet av ett uthus som skulle stå på samma plats som ett äldre redan rivet uthus. Två vinkelräta schakt drogs upp på sammanlagt 30 m². Det ena schaktet drogs längs med Strågatan och det andra längs det blivande uthusets norra kortsida.

Huvudsakligen framkom rivningsmassor från en dynamofabrik som tidigare legat på tomten. Rivningslagret var på vissa ställen 1 m djupt. Under rivningslagret vidtog att lager med lera med organiskt inslag såsom enstaka kol- och tegelstänk. Tjockleken på lerlagret varierade mellan 0,2 m och 0,8 m. I det längsgående schaktets norra del framkom en gråbrun lera som låg på ett kollager som var 0,1 m tjockt och mätte ca 4 m i plan. Därefter vidtog ett tunt sandlager. Sandlagret avlöstes av lager med orörd lera. Den orörda marken kom ca 1,5 m under markytan. Direkt på bottenleran låg rester av ett laggkärl och dessutom någon enstaka tegelsten.

Inga rester efter byggnadskonstruktioner påträffades.

(Uppgifterna ovan kommer ifrån Arkeologi i Sverige 1978, RAÄ 1981:2)

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, Kv. Borgmästaren 1**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Torsten Bäck**Ekonomiskt kartblad:** 8E 6J**Lst:s dnr:** -**Eget dnr:** -**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X 6480950 Y144672

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	21
Fastighet/kvarter	Kv Borgmästaren 1
Fornlämningstyp	Medeltida stadslager
Undersökningsår	1973-1974
Typ av undersökning	Provundersökning
Dokumentationsmaterial	Rapportmanus, negativ, kontaktkopior, renritningar, dagboksanteckningar
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1400-1500-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1974	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2005-03-16	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Arkeologisk undersökning i Ög. Vadstena, Kv. Borgmästaren 1.

Med anledning av villabebyggelse genomfördes en arkeologisk undersökning inom Kv. Borgmästaren 1 i Vadstena. Undersökningsperioden omfattade tiden 20-21 samt 27 dec. 1973 samt 2-3 jan. 1974. Uppdragsgivare var markägare Christer Carlsson. Kostnaderna för undersökningen delades mellan Riksantikvarieämbetet och Östergötlands länsmuseum.

Undersökningsområdet var beläget öster om den numera torrlagda Fyllaan i hörnet av Fyllagatan och Nygatan. Undersökningen skedde inom ett område med en storlek av ca 10x10 m. På tomten finns ett medeltida stenhus. I källor från 1600-talet omnämns ruiner från ytterligare stenhus. Läget för denna tidigare byggnad har hittills varit okänd. Nygatan och det närbelägna Stora Torget utlades 1647.

Undersökningen försvårades av bister vinterklimat med tjäle ner till 0,3-0,4 m. Vid genombrytning med maskinsköpa påträffades och förstördes stora mängder taktegel av medeltida typ, s.k. munk-nunnetyp, men det framkom även gråsten med rester av murbruk samt murtegel och små mängder slagg. Materialet tolkades som lämningar efter det försvunna medeltida stenhuset, även om man ej påträffade murliv. Huset fortsatte in under Nygatan varför det bör ha raserats före 1647. Ytterligare lämningar av ett hus, en knuttimrad byggnad, påträffades i ett mindre schakt som togs upp längre österut.

Efter dokumentation fylldes schakten igen med grus som underlag för den nya byggnaden. Huslämningarna vilar kvar under nybyggnaden.

Fynd tillvaratogs ej.

Rapportmanus av Torsten Bäck och övrigt dokumentationsmaterial förvaras på ATA.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, kv Hotellet 8-9**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Nils-Gustaf Nydolf, S-C
Lundberg**Ekonomiskt kartblad:** 8E6j**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 4513/80**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6480752 y 1446465

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	RAÄ 21
Fastighet/kvarter	kv Hotellet 8-9
Fornlämningstyp	Stadslager
Undersökningsår	1980
Typ av undersökning	Förundersökning, slutundersökning
Dokumentationsmaterial	2 rapportmanus, diabilder, benlista, fyndlista, anläggningsbeskrivningar, profilritningar, profilförteckning, lagerbeskrivningar, ärendehandlingar, dagbok, fotoförteckning, fotografier, negativ.
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1400-1700 talet
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1980, Arkeologi i Vadstena, UV skriftserie 46, (2002), M. Hasselmo, Vadstena (RAÄ rapport "Medeltidsstaden 36").	

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Kerstin Forslund 2005-03-16

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Senmedeltida stadslager i Ög, Vadstena, kvarteret Hotellet 8-9.

Från den 18 augusti till den 20 november 1980 genomförde Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet en arkeologisk undersökning i kvarteret Hotellet 8-9 i Vadstena. Undersökningen föranleddes av en nybyggnation och uppdragsgivaren var Systembolaget.

Kvarteret Hotellet 8-9 ligger centralt i Vadstena intill Rådhusstorget. Det berörda området ligger i kvarterets östra hörn mellan Hovsgatan och Knivsmedsgatan. Före byggnationen användes tomten till parkeringsplats sånär som på en liten del som var utlagd som trädgårdsmark.

Tidigare under säsongen, 22-29 juli, hade en provundersökning genomförts av Sten Tesch med assistans av Rolf Thore. Provundersökningen omfattades av fyra rutor om 2x2 m vilka grävdes med maskin ner till kulturlagret. Därefter handgrävdes rutorna till botten av lagret. Kulturlagrets tjocklek varierade mellan 0,4 och 2 m. Det tjockaste kulturlagret låg vid Hovsgatan. Vid undersökningen påträffades minst två nivåer stensatta golv/gårdsplaner/gator samt ett antal lergolv och delar av väggsyllar på syllstensrader. Dessutom påträffades delar av en eldstad (spis) samt en stensatt brunn.

Under provundersökningen påträffades fynd i form av fragmentariska föremål av järn, enstaka läderspill, tuppsporre, arborstspännare, nätsticka av ben, ett borrat benspill, några skärvor keramik av yngre rödgoods med glasyr. Området daterades till 1400-1500-tal. (Uppgifterna om förundersökningen är hämtade från Arkeologi i Sverige 1980).

Slutundersökningen, som genomfördes samma år, omfattade ca 600 m². Kulturlagret varierade i tjocklek mellan 1,1 och 2,1 m. Totalt framkom vad man tolkade som 5 bebyggelseskeden med 41 olika anläggningar. Anläggningarna utgjordes av husgrundsrester såsom syllstensrader, träsyllar samt trä- och lergolv. På undersökningsområdets västra del påträffades en stensatt gränd som löpte i nord - sydlig riktning.

Tre äldre tomter berördes av undersökningen. Bebyggelselämningarna låg längs tomtgränsen. Tomtgränserna verkar ha varit oförändrade. Hörntomten som i undersökningen kallades B är i det närmaste totalundersökt. Där hade bebyggelsen legat samlad runt en öppen stensatt gård. Tomt A undersöktes närmast totalt medan tomt C endast berördes i sin sydöstra del. Bebyggelse, gränder och passager har legat orienterade efter Hovsgatans och Knivsmedsgatans dragningar enligt den äldsta kartan över staden från 1642. (Hasselmo 1982:60).

L. Ersgård (Arkeologi i Vadstena, 2002) har senare gjort en omtolkning av materialet, med paralleller från kvarteret Sanden, där han drar slutsatsen att utgrävningsområdet i kvarteret Hotellet 8-9 endast består av två långsmala tomter.

Närmare 571 fynd tillvaratogs däribland verktyg och redskap i metall, trä, keramik, glas och sten. Det fanns dessutom spill från ben- och hornhantverk framför allt på den nordliga tomten C.

De två äldsta faserna har inte kunnat dateras p.g.a fyndens och anläggningarnas karaktär. Däremot har fas 3 kunnat dateras utifrån en kam. Den är av en typ som har använts under en längre tid men företrädesvis under 1400-talet. Kammen påträffades i en byggnad. Enligt L. Ersgård (Arkeologi i Vadstena, 2002) var det först under fas 3 som utbyggnaden i området blev mer frekvent. Under 1400-talet antas Vadstena börjat växa kraftigt. Kritpipor påträffades i fas 5 vilket daterar denna till tidigast 1600-tal.

I de övre lagren påträffades enstaka mynt. Det äldsta myntet daterades till 1584 och det yngsta till 1719.

På ATA förvaras dels ett maskinskrivet äldre rapportmanus och dels ett manus som skrevs av Helena Günther 1997. Båda rapporterna är ofullständiga..

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, Klosterkyrkan**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Lotta Hillbom**Ekonomiskt kartblad:** 8E6j**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 642/79**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6481180 y 1446625

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	RAÄ 21
Fastighet/kvarter	Klosterkyrkan
Fornlämningstyp	Klosterkyrkan
Undersökningsår	1979
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Diabilder, fältritningar, renritningar
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	8E6j
Datering	Medeltid - nyare tid
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1979 (Rapport RAÄ 1983:2), Margareta Hasselmo "Vadstena, Medeltidsstaden 36" RAÄ rapport 1982	
Sammanställt av, namn och datum Kerstin Forslund 2005-04-18	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Delundersökning i Ög, Vadstena, Klosterkyrkan.

Mellan juli och oktober 1979 genomförde Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet en undersökning i Klosterkyrkan i Vadstena. Uppdragsgivare var Byggnadsstyrelsen i Linköping. Undersökningen föranleddes av schaktarbete för dragning av dräneringsrör, dagvattenledning samt värmekulvert väster, söder och öster om kyrkan.

Vid schaktningen frilades korsgångsmuren mellan Munkklostret och Klosterkyrkan. Dessutom frilades en rektangulär stengrund, hela grundmuren på Klosterkyrkans sydvägg och den äldre sakrestians grundmur. Vid den östra väggen framkom östra grunden för sakrestian samt en sten- och flisläggning. Under stenläggningen påträffades 25 begravingar vilka kunde dateras dels till klostertiden 1300-1500, dvs före sakrestians tillkomst och dels till krigmanshustiden dvs 1600-1700-tal.

Vid undersökningen påträffades kistbeslag.

Uppgifterna kommer ifrån "Arkeologi i Sverige" 1979, RAÄ rapport 1983:2.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, Kv. Handelsmannen 4-6**Ansvarig institution:** RAÄ-Uv**Ansvarig för undersökningen:** Torsten Bäck**Ekonomiskt kartblad:** 8E 6j**Lst:s dnr:** -**Eget dnr:** 5576/74**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X 6480855 Y1446520

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	21
Fastighet/kvarter	Kv. Handelsmannen
Fornlämningstyp	Boplats
Undersökningsår	1973-1976
Typ av undersökning	Förundersökning, slutundersökning, efterundersökning
Dokumentationsmaterial	Ärendehandlingar, rapportmanus, anl.beskr., fyndlista, osteologisk rapport, grävningsprotokoll, schaktbeskr., profilbeskr., lagerbeskr., myntbestämning, färgdia, negativ, kontaktkopior, diskett, CD-rom
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1300-1900 tal e.Kr.
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1973, 1974	

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Kerstin Forslund Björn Wickman 2005-03-16

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Arkeologiska undersökningar i Vadstena, Kv. Handelsmannen 4-6, under åren 1973-1976.

Med anledning av nybyggnation på fastigheten Kv. Handelsmannen 4-6 genomfördes under åren 1973-1976 arkeologiska undersökningar. Under perioderna oktober 1973 och april-dec. 1974 genomfördes en arkeologisk för- resp. slutundersökning. Uppdragsgivare var Vadstenaortens sparbank. Under 1975 och 1976 utfördes kompletterande undersökningar med anledning av att otillåtna markarbeten skett inom kvarteret.

Kvarteret är centralt beläget och undersökningsområdet begränsas av Storgatan och Helgeandsgatan samt Smedsgatan och Hovsgatan. Undersökningsytan var belägen i kvarterets norra hörn och omfattade ca 700 m².

1973 års undersökning omfattade fyra st. provschakt om totalt 38,5 m² varav endast 3-4 m undersöktes ner till orörd nivå. I det översta skiktet i ett av schakten påträffades en stenläggning, stolpkonstruktioner samt ett brandlager som genom fynd av en stjärntrissessorre kunde dateras till 1500-tal. Vidare framkom läderspillning.

Vid 1974 års slutundersökning konstaterades minst fyra faser och minst sex bebyggelsenivåer inom undersökningsområdet. Totalt dokumenterades 45 anläggningar. Flera av dessa utgjordes av rester till grundmurade hus och stenläggningar. Fyra av husen har tolkats som knuttimrade. Vidare framkom rester av en stenlagd gata som återfanns på nästan samtliga nivåer, möjligen en genomgående tomträns.

Den äldsta fasen kan dateras till sent 1300-tal. Vadstenas stadsetablering kan troligen knytas till anläggandet av Birgittinklostret (Medeltidsstaden 1982, nr 36, s. 10f).

Fyndmaterialet utgjordes av gjutformar från guldsmedssmide, sigill, sigillstamp, fem spelpjäser av horn, ett 20-tal mynt, det äldsta från år 1389 (Pommern), ljushållare, ölhane, stylo, olika järnföremål, avfall från ben- och hornverkstad, krukskärvor (C-gods, BII:4), kritpipor, osteologiskt material mm.

Fynden förvaras på SHM med inv.nr. 30717. Mynten förvaras på KMK med inv.nr. 100151.

Dokumentations- och fyndmaterial till denna grävning har gått igenom av Ann-Christine Johansson och Helena Günther som utarbetat ett rapportmanus och fyndtabeller. Manus förvaras på ATA tillsammans med övriga handlingar.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, kvarteret Skulptören**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Monica Modin**Ekonomiskt kartblad:** 8E6j**Lst:s dnr:****Eget dnr:****Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6480925 y 1446910

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	RAÄ 21
Fastighet/kvarter	Kvarteret Skulptören 1
Fornlämningstyp	Husgrund
Undersökningsår	1975
Typ av undersökning	Totalundersökning
Dokumentationsmaterial	Fotokopior, negativ
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1500-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1975, M. Hasselmo, Vadstena (Medeltidsstaden 36, RAÄ 1982).	
Sammanställt av, namn och datum Kerstin Forslund 2005-04-18	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Husgrund från 1500-talet i Ög, Vadstena, kvarteret Skulptören 1.

År 1975 genomförde Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet en undersökning i kvarteret Skulptören. Uppdragsgivare var Riksantikvarieämbetet.

Kvarteret Skulptören omges av gatorna Skänningegatan, Vagnmakaregatan och Östra Rönnevallen. Det berörda undersökningsområdet låg längs med Skänningegatan, nästan i hörnet av Vagnmakaregatan-Skänningegatan.

Undersökningen föranleddes av att två villor skulle byggas på området. Först gjordes en provundersökning.

Undersökningsområdet omfattade 112 m². Vid undersökningen påträffades en källare, 9x12 m, som utgjordes av murrester från skalmurar i natursten som var ca 1 m breda. Källaren hade två rum och var tunnvalvd. Golvet bestod av kullersten. Dessutom påträffades en avloppsränna. Husgrunden täcktes av rasmassor.

Enstaka lösfynd påträffades såsom keramik och järnföremål. Fynden förvaras i SHM:s Tumbamagasin men fyndlistan är förkommen. Dokumentationsmaterialet förefaller delvis vara förkommet. Fotografier finns.

Husgrunden daterades till 1500-talet.

(Ovanstående uppgifter är hämtade ur Arkeologi i Sverige 1975 (RAÄ 1976).

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vadstena, Slottet**Ansvarig institution:** UV**Ansvarig för undersökningen:** Eva Lotta Hillbom**Ekonomiskt kartblad:** 8E6j**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 3021/78**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6480715 y 1446245

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vadstena
Fornlämningsnummer	RAÄ21
Fastighet/kvarter	Slottet
Fornlämningstyp	Medeltida stadslager, byggnadarkeologisk undersökning
Undersökningsår	1979-80
Typ av undersökning	Provundersökning, delundersökning
Dokumentationsmaterial	Planöversikt, profilritningar, fyndkort, fyndlista
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1400-tal
Resultaten har publicerats i: Margareta Hasselmo "Vadstena" Medeltidsstaden 36, en RAÄ rapport från 1982, Arkeologi i Sverige 1979, RAÄ rapport 1983:2. Rikard Hedvall "Stadsgårdar i den senmedeltida stadsdelen Sanden, Vadstena" RAÄ rapport 2000:26 Rikard Hedvall "Arkeologi i Vadstena" RAÄ skrifter nr 46 år 2002	

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Kerstin Forslund 2005-04-18

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Arkeologiska undersökningar i medeltida stadslager i Ög, Vadstena, Slottet och kv Sanden.

På uppdrag av Byggnadsstyrelsen i Linköping genomförde Riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet en arkeologisk provundersökning och en delundersökning under åren 1979-80. Anledningen till undersökningarna var att man ville återuppbygga den östra vällen vid borggården för att i denna innesluta en arkivbyggnad som skulle nyttjas av Vadstena Landsarkiv.

Under en tidigare undersökning som utfördes av E Unnerbäck 1959 vid Vadstena slotts östra vall, och östra delen av södra vällen, påträffades lämningar av bebyggelsen i kv. Sanden. Lämningarna var rester av husgrunder, gator, eldstäder m.m.

Vid undersökningarna 1959 rensades anläggningarna från tiden före slottets uppbyggnad fram, men de grävdes aldrig i botten och man undersökte aldrig de marklager som låg under anläggningarna.

Provundersökningen i augusti 1979.

Vid 1979 års provundersökning framkom rester av bebyggelse från tiden före slottet, som Gustav Vasa lät uppföra omkring 1545. Under provundersökningen konstaterades att det fanns äldre konstruktioner i området än de som framkommit 1959. Dessutom påträffades stenläggningar och trästolpar. Vid provundersökningen påträffades två knivar och djurben.

Delundersökningen 1980.

Undersökningen pågick mellan juni och september 1980. Vissa delar av området hade delvis undersökts 1959 men ej dokumenterats. Under delundersökningen 1980 totalundersöktes och dokumenterades dessa.

Kv Sanden, dvs den bebyggelse som fanns i området före slottet, anlades på en strandäng som utgjorde en av stadens utägor och som möjligtvis kan ha nyttjats som betesmark. Området är svagt kuperat men sluttar nedåt i riktning från Vättern vilket har medfört att det troligtvis varit vattensjukt. Vätterns nivå har inte påverkats i någon högre grad av landhöjningen. Området ligger på sand. Vid utgrävningen påträffades spår efter rännor som antyder att området kan ha varit nödvändigt att dränera.

Innan området bebyggdes bereddes marken med ett lager av sand som innehöll kol, slagg och ben. Ovanpå detta lager lades sedan husgrunden av hörnstenar och syllar.

I undersökningsområdets östra del var landnivån något högre och där har man anlagt den första bebyggelsen. Detta område har varit torrare än resten av undersökningsområdet. Vid undersökningarna kunde man konstatera att bebyggelsen har funnits i tre skikt. I det äldsta skiktet dvs nummer 1, påträffades rester av två byggnader, en stenlagd gata samt en brunn. Bebyggelsen utökades successivt tills man i skikt tre kunde se rester av en rad med hus som ligger längs en stenlagd gata.

Vid undersökningen påträffades 31 anläggningar som samtliga var av boplatskaraktär .

Anläggningarna utgjordes av 14 husgrunder, 8 stensatta gator, 3 rännor, en brunn, rester av gärdesgård och någon träkonstruktion. I södra delen av utgrävningsområdet var förutsättningarna för träets bevarande god. Husgrunderna A2, A3 och A4 hade välbevarade trägol. Man påträffade hus på rad vid en stenlagd gata utifrån vilken ett par gränder mynnade. E.Unnerbäck tolkade gatan som en köpgata längs vilken det låg handelsbodrar (Undersökningen 1959).

A1 utgjordes av av en stenlagd yta. I den sydöstra delen av ytan fanns nedtryckta rännor som troligtvis var hjulspår. Körbanan löpte i nordsydlig riktning och var 2,6x3,0 meter bred, i mitten på ett stenlagt torg.

2007-07-20

A17 utgjordes av ett hus, det största i husraden. Huset var närmast kvadratisk. I husets nordöstra hörn påträffades en spis, A18, som låg mellan två stora gråstenar, 0,4 m höga.

A18 som utgjorde rester av en spis var troligen av typen biläggargugn. Man har eldat i den rektangulära delen. Glöden har sedan kunnat föras via ett tegelvalv till en kvartscirkelformad del och på så sätt har glöden kunnat värma upp det angränsande huset.

A29 utgjordes av en brunn och påträffades under en stenläggning med anläggningsnummer A14. Brunnen var rund och uppbyggd av gråstenar. Brunnen tillhörde troligtvis en av de äldsta anläggningarna. I botten på den påträffades ett vagnshjul, läderskor, skoläst, svarvade skålar mm.

I och med etableringen av Birgittinklostret i Vadstena i slutet på 1300-talet började en stadsbebyggelse växa fram. Troligen kom bebyggelsen i kvarteret Sanden till på mitten av 1400-talet. Från början av 1400-talet var bebyggelsen gles. Under senare delen av 1400-talet tätar bebyggelsen men staden verkar från början vara planlagd.

Vid undersökningarna påträffades fynd som läderskor, svarvade träskålar, skoläst, träföremål, hästskor och spik. Området var förhållandevis fyndfattigt. En anledning till detta var att området avhystes för att ge plats åt slottet.

På ATA förvaras ett manus till en rapport som ej har blivit färdigställd. Författare till manus är Lotta Odelberg. Fynden finns på SHM i Stockholm. Materialet utgör 199 fyndnummer.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög. Vist sn. Hjortkälla**Ansvarig institution:** UV Mitt**Ansvarig för undersökningen:** Ragnhild Fernholm**Ekonomiskt kartblad:** 8F 3i**Lst:s dnr:****Eget dnr:** 5626/77, 3635/78**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** x 6467,0 y 1491,9

Landskap	Östergötland
Socken/Stad	Vist sn
Fornlämningsnummer	RAÄ 219
Fastighet/kvarter	Hjortkälla
Fornlämningstyp	Bebyggelse lämningar / fossilt odlingslandskap
Undersökningsår	1979-80
Typ av undersökning	Analys av fossilt odlingslandskap samt punktundersökning
Dokumentationsmaterial	Foton, fältritningar, 14 C-dateringar
Materiallista bifogas	ja
Fyndlista bifogas	nej (inga fynd)
Ekonomisk karta eller stads/kvarter skarta bifogas	ja
Datering	1400-1500-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1980	
Sammanställt av, namn och datum Bengt Jacobsson 2004-11-15	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Hjortkälla är betecknat som fornlämning nr 219 i Vist socken, och är i fornlämningsregistret rubricerat som bebyggelse lämningar. Området utgör ett fossilt kulturlandskap och utmärkes av småkuperad och öppen betesmark med talrika ekar och enstaka fruktträd. Här finns bebyggelse lämningar i form av husgrunder, brunnar, vägbankar, ett 10-tal odlingsrösen och ett 50-tal odlingsytor.

I Sofia Stenbocks jordebok omtalas Hjortkälla år 1648. Bebyggelsen vid Hjortkälla har karaktären av sentida torpställe. Av utseendet på husgrunden m.m. att döma, bör stället ha övergivits omkring år 1900.

Under åren 1979-80 utfördes en kulturhistorisk analys av det fossila landskapet. Detta gjordes i samarbete mellan Riksantikvarieämbetets Fornminnesinventering, Undersökningsveksamheten och Kulturgeografiska institutionen i Stockholm.

År 1979 inleddes arbetena med en översiktlig inventering och kartertering, varvid vallar, stensträngar, diken, åkerkanter, terrasser, block, rösen, bebyggelse lämningar och en fossil väg karterades (karteringskartan finns i dokumentationsmaterialet uppdelad i tre olika fotostakopior i storlek A3).

År 1980 fortsatte arbetena med att ett antal utvalda objekt, främst odlingsrösen, undersöktes. Syftet var att genom 14C-analyser få en datering av det fossila landskapet. Av handskrivna anteckningar framgår att fem objekt undersöktes. Ett av rösena (betecknat F på karteringskartan, och kallad "Kyrkan") tolkades som ett möjligt spisiröse. Ett annat röse (betecknat E) tolkades som en eventuell grav. Övriga objekt (betecknade C, D och K) utgjordes av odlingsrösen.

Fyra kolprover lämnades för 14C-analys. Två av dessa kommer från röse C, ett kommer från röse K och ett från spisiröset? F. Dateringarna faller i stort inom 1400-, 1500- och 1600-talen. Det framgår inte klart i vilka lägen det analyserade träkolet legat. I vissa fall uppges att det påträffats i myllan mellan stenarna, men i ett fall (röse C) uppges att en anseelig mängd träkol påträffats strax under stenpackningen. Detta träkol kan ha legat i "ett låst läge", och representera en röjningsfas inom området. Träkolet daterades till 1440 e. Kr +/- 130 år.

Det förefaller således som om röjning för odling kan ha tagit sin början så tidigt som under senmedeltid.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Ög, Vist sn, Styvinge 3:1, Hjortkälla**Ansvarig institution:** Uv**Ansvarig för undersökningen:** Sverker Söderberg**Ekonomiskt kartblad:** 8F 31**Lst:s dnr:** -**Eget dnr:** 6526/77**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** X6467450 Y1492000

Landskap	Ög
Socken/Stad	Vist
Fornlämningsnummer	-
Fastighet/kvarter	Styvinge 3:1, Hjortkälla
Fornlämningstyp	Skogsbrukslämningar
Undersökningsår	1978
Typ av undersökning	Delundersökning
Dokumentationsmaterial	Vissa ärendehandlingar ,brev, sammanfattningar, negativ, kontaktkopior
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	Sentida, troligen 1800-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1978, Kulturminnesvård 1978:4	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2004-12-08	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Sentida skogsbrukslämningar nära Hjortkälla i Vist socken, Östergötland.

Med anledning av utökad bergtäkt i Vist socken, vid Hjortkälla, undersöktes nyupptäckta sentida skogsbrukslämningar i form av s.k. murfyrkanter. Uppdragsgivare var Domängrus AB som också stod för kostnaderna. Skogsområdet norr om tidigare Hjortkälla kronotorp har historiskt hört till ”styvinge skog” och använts som virkestäkt. Området är beläget ca 15 km söder om Linköpings tätort. Inför exploateringen av delar av området karterades och inventerades en 45 ha stor yta. Vists Hembygdsförening hade en stor del i detta arbete.

Lämningarna vid Hjortkälla utgörs av ett övergivet odlingslandskap med husgrunder, stensatta källor och åkertegar, RAÄ 219. Området kom på grund av sitt bevarandevärde att undantas från täktplanerna.

I anslutning till och upp mot 700 m norr om RAÄ 219 låg själva exploateringsområdet där flera anläggningar som efterhand kunde knytas till sentida skogsbruk påträffades vid kartering. Fem st. av dessa låg inom själva exploateringsområdet medan resterande fyra var belägna utanför och därför inte undersöktes närmare.

Totalt undersöktes ca 75 m².

Anläggningarna hade formen av stenvallar/murar, omslutande tomma ytor. Vallarna varierade i storlek mellan 5x4 m och 20x11 m, de flesta ca 10 m stora. I medeltal var murarna ca 1 m breda och 0,4 m höga. De var lagda av ca 0,15-0,30 m stora naturstenar som var kraftigt överväxta. I flera av vallarna fanns öppningar i ena hörnet av murverket. Några vallar innehöll större stenar och i en fanns ett mindre röse. Anläggningarna bedömdes utgöra s.k. murfyrkanter. Deras funktion kunde först inte avgöras och olika alternativa förklaringar diskuterades såsom odlingsrester, husgrunder från järnålder (viss likhet finns med gotländska s.k. kämpgravar) eller rester av skansar tillhörande Dackes bondearmé som övervintrat i trakten år 1542-1543.

Murfyrkanterna mättes in och i ett par av dem drogs provschakt för att fastställa uppbyggnad och för att erhålla material för C14 prov och fosfatprov. Vid undersökning framkom att stenarna var upplagda utan fastare förband och under en del påträffades kol. Mullagret i anläggningarna var tunt. Analysen av kolprov visar att anläggningarna är sentida och fosfatanalysen pekar på att ingen anmärkningsvärd tillförsel av näringsämnen skett.

Murfyrkanterna har troligen utgjort odlingsytor för skogsbruket tiden närmast innan dess industrialisering och modernisering, vilket motsvarar 1800-tal och möjligen tidigt 1900-tal. Anläggningarna har ej satts i samband med bebyggelselämningarna vid Hjortkälla.

Vid kartering av området uppmärksammades också att det i området utanför själva exploateringsområdet fanns förutom murfyrkanter även en stenrundel, stensättningar, resta stenar (gravar eller gränsknän?), rösen, samt husgrunder.

Inga fynd tillvaratogs.